

İYİ ŞEYLERİ YAPMAĞA NİYET EDİN!*

Merhaba, sevgili ve değerli Akradaşlarım!..

Telâffuzumu yanlış duymadınız: Akradaşlarım! Yâni, Ak- Radyo'da gönüllerimizin beraber olduğu sevgili dinleyenlerim, Akra dinleyenleri... Cumanız mübarek olsun!..

Yine bir mübarek cuma gününde, sizinle karşı karşıya olmaktan mutluluk duyuyorum. Hepinizin bu güzel günün, bereketli günün, hayırlı, mübarek, kutlu günün hayrından ve bereketinden âzamî istifade etmenizi, Cenâb-ı Hak'tan dilerim.

a. İyiliğin Karşılığı

Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:¹

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ Buhârî, *Sahîh*, c.V, s.2380, no:6126; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.118, no:131; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.310, no:2828 ve s.360, no:3402; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.299, no:334; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.381, no:10240.

إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ، ثُمَّ بَيَّنَّ ذَلِكَ:
فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا، كَتَبَهَا اللَّهُ لَهُ عِنْدَهُ
حَسَنَةً كَامِلَةً؛ وَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا، كَتَبَهَا اللَّهُ
عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلَى سَبْعِمِائَةٍ ضِعْفٍ إِلَى
أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ . وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا،
كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً؛ وَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا
فَعَمِلَهَا، كَتَبَهَا اللَّهُ عَلَيْهِ سَيِّئَةً وَاحِدَةً

(بخ. م. عن ابن عباس)

(Inna'llàhe ketebe'l-hasenâti ve's-seyyiât,
sümme beyyene zâlike: Femen hemme bi-ha-
senetin felem ya'melhâ, ketebeha'llàhu lehû
indehû haseneten kâmileh; ve in hüve hemme
bihâ feamilehâ, ketebeha'llàhu indehû aşra
hasenâtin ilâ seb'imieti dı'fin ilâ ed'àfin kesî-
rah; ve men hemme bi-seyyietin felem ya'mel-
hâ, ketebeha'llàhu indehû haseneten kâmileh;
ve in hüve hemme bihâ feamilehâ, ketebeha'l-
làhu aleyhi seyyieten vâhideh.)

Buhârî ve Müslim'in Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet ettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(Inna'llàhe ketebe'l-hasenâti ve's-seyyiât) [Al-
lah iyilikleri ve kötülükleri yazdı, takdir etti;
(sümme beyyene zâlike) sonra bunu açıkladı:]

(Femen hemme bi-hasenetin felem ya'melhâ)
“Eğer bir kul bir iyi işi, bir haseneyi yapmaya gayret ederse, kalkışırsa, himmet ederse, yâni şöyle bir davranırsa; onu yapamamış bile olsa...”

Çünkü insanoğlu her istediğini yapamıyor. Birçok istediğimizi yapamıyoruz. Etrafımız birçok olaylarla çevrili ve bizim dışımızda birçok faktörler ve tesirler var. Biz, düşündüklerimizin, gönlümüzden geçen şeylerin kim bilir ne kadar azını yapabiliyoruz.

Onun için, Peygamber SAS Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki:²

نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ

(طب. خط. ض. عن سهل بن سعد)

RE. 453/11 (*Niyetü'l-mü'mini hayrun min amelihî*) “Mü'minin niyeti amelinden daha hayırlıdır.” Çünkü niyeti çok geniştir, çok şeyleri yapmak ister. Ama fiiliyatta ameli, o kadar düşündüğü, hayal ettiği, temenni ettiği şeylerin hepsini yapmaya yetmez. Tabii yetmeyecek, bazı şeyleri yapamaz.

² Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.185, no:5942; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.255; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.237, no:4811; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.285, no:6842; Sehl ibn-i Sa'd es-Sa'dî RA'dan. Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.119, no:148; Nüvâs ibn-i Sema'n el-Kilâbî RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.343, no:6860; İbnü'l-A'rabî Rh.A'ten.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.286, no:6843; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

İbn-i Abdi'l-Ber, *Temhîd*, c.XII, s.265; Hz. Ali RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.228, no:212; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.754, no:7237; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1834, no:2836; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXII, s.288, no:24903- 24905.

“Bir mü’min, bir iyiliği yapmağa himmet etse, kalkışsa, şöyle bir davransa, (*felem ya’melhâ*) ama bir mânî dolayısıyla onu yapamasa; (*ketebaha’llàhu indehû haseneten kâmileh*) Allah bu kuluna, onun bu davranışını, bu niyetiyle bu kalkışmasını, tam bir hasene olarak yazar. Yâni işlemiş de, muvaffak olmuş da o iyiliği ortaya koymuş gibi, Allah-u Teâlâ Hazretleri fazl u kereminden, yapmadığı halde niyetinden dolayı, o kula tam bir hasene-i kâmile ihsan eder. Defter-i a’ mâline böylece yazılır.”

Ne kadar güzel! Ne büyük bir ikram! El-hamdü lillâh, çok şükür Rabbimize ki, biz bir şey yapmadan dahi bize, niyetimizden dolayı, davranışımızdan dolayı, kalkışmamızdan dolayı, yapmak istememizden dolayı sevap veriyor.

(*Ve in hüve hemme bihâ feamilehâ, ketebaha’llàhu indehû aşra hasenâtin ilâ seb’imieti dı’fin ilâ ed’âfin kesîreh*) Bakın bu cümle de ne kadar müjdeli biz mü’minler için, şu mübarek cuma gününde... Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifinde:

“—Eğer kul o iyiliği, niyet ettiği iyiliği yapmağa kalkışır, himmetini sarf eder, davranır da (*feamilehâ*) yapabilirse, icrâ etmeye yd muvaffak olursa, fiiliyâta da geçirebilirse, yaparsa; (*ketebaha’llàhu indehû*) Allah bu onun yaptığı iyiliği kendi indinde (*aşra hasenâtin*) on iyilik olarak yazar. Yâni, bire bir yazmaz; yaptığı iyiliği on misli yapmış gibi, on tane yapmış gibi, on misli büyük yapmış gibi yazar.”

Hatta bu kadarla da yetinmeyebilir, (*illâ seb'imîeti dî'fin*) “Yedi yüz misline kadar fazla yazar.” Yâni, bazen on misli, bazen yetmiş misli, bazen daha fazla... Yedi yüz misline kadar yazar. “Hatta bu kadarla da yetinmez, (*ilâ ad'âfin kesîrah*) yâni, artık sayıya vurulmamacak, yedi yüzden de fazla, çok çok miktarlarda o sevabı yazabilir.”

Acaba Allah-u Teâlâ Hazretleri, Ekremü'l-ekremîn olan Rabbimiz, neden bazı amellere bu kadar çok sevap veriyor?.. Tabii, başka hadis-i şeriflerden ve dinimizin ahkâmını incelemekten anladığımızı göre; bir iyiliğin tesiri ne kadar yaygınlsa, o iyilik ne kadar çok insana ulaşıyorsa, ne kadar uzun devam ediyorsa; elbette o tesirine göre sevabı fazla olur. Bir de kulun o işi yaparken gönlü ne kadar temizse, takvâsı ne kadar çoklsa, huşûu ne kadar fazlaysa, edebi ne kadar yerindeyse; tabii sevabı ona göre sevabı çok olur.

Onun için, hadis-i şeriflerde okumuştuk, biliyoruz ki; aynı namazı kılmak için camiye gelen bir insanın, bir tanesi bir sevap alır, bir tanesi bin sevap alır... Bu, namaz aynı olduğuna göre, aynı imamın arkasında kılındığına göre, kişinin içindeki kalbî, derûnî meziyetlerle ilgilidir. Duyguluysa, şuurluysa, takvâlıysa, hassas bir kulsa; Allah ona mükâfâtını çok veriyor. Duygusuzsa, dağınıksa, derbederse, gönlünü başka yerlere kaydırıyorsa; tabii mükâfâtı az olur.

Demek ki, bazen kişinin kendi içindeki evsafıyla ilgilidir bu kat kat fazla vermek. Bazen bir oluyor, bazen bin oluyor. Bazen de yapılan işin muazzamlığıyla ilgilidir ve o işten meydana gelen hayrın ve iyiliğin çokluğu dolayısıyladır.

Onun için meselâ, hudut kalelerinde bekleyen mücâhid bekçiler vardır. Bunlara *murâbit* deniyor. Ribatlarda oturan kimse demek. Tabii henüz savaş yok, bekliyor. Elinde silah, düşman gelmesin diye, geceleyin nöbet tutuyor. Bu sınırlarda bekleyen, hudutta nöbet tutan kimsenin sevabı ne kadardır?.. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:³

مَنْ رَابَطَ لَيْلَةً حَارِسًا مِنْ وَرَاءِ الْمُسْلِمِينَ، كَانَ لَهُ مِثْلُ
أَجْرِ مَنْ لَفَهُ مِمَّنْ صَامَ وَصَلَّى

(طس. عن أنس)

(*Men râbeta leyleten hârisen min verâi'l-müslimîn*) “Kim müslümanları korumak için, sınırda bir gece nöbet tutarsa; (*kâne lehû misle ecri men halfehû mimmen sâme ve sallâ*) geride onun beklediği ülkede, o gece kalkıp da huzur içinde ibadet eden, namaz kılan, oruç tutan insanların sevabının bir misli ona verilir”. Yâni, o kadar sevap alır.

³ Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.90, no:8059; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.223, no:199; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.V, s.527, no:9499; *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.548, no:10720 ve s.771, no:11337; *Münzirî, Tergîb ve Terhîb*, c.II, s.155, no:1904.

Onun için, hudutlarda bekleyen, kalelerde bekleyen veya kışlalarda, tel örgülerin arkasında bekleyen kardeşlerimize de bu müjdeyi erİştirin ki, nöbeti bir angarya olarak tutmasınlar. Onlar nöbet tuttuğu zaman, arkada huzur içinde ibadet eden veya uyuyan veya istirahat eden veya çalışan insanların sevapları, onlardan bir şey eksilmeden o şahsa veriliyor.

Demek ki, birçok insanın huzur içinde yaşamasına ve ibadet etmesine sebep olduğu için, huduttaki murâbıtların sevabı çok fazla oluyor. Mücahidlerin sevabı çok daha fazla oluyor çünkü düşmanı yeniyor, düşman o ülkeyi istilâ edemiyor, müslümanlar huzur içinde yıllarca, asırlarca yaşıyorlar. O zaman mücâhidin sevabı çok daha fazla oluyor.

Demek ki, tekrar hadis-i şerifimize dönecek olursak, bu müjdeli hadis-i şerife:

“—Bir kul, bir iyi işi yapmaya niyet eder de, yapmaya da muvaffak olursa, Allah onu kendi indinde lütfuyla keremiyle on misli yazar, yedi yüz misline kadar fazla yazar, hatta yedi yüz mislinden de kat kat fazla sevap yazar.”

Ne kadar güzel!.. Yapamazsa bile sevap alıyor, yaptığı zaman ise kat kat sevap alıyor müslüman...

b. Kötülükten Vazgeçmenin Mükâfâtı

وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا، كَتَبَهَا اللَّهُ عِنْدَهُ
حَسَنَةً كَامِلَةً؛

(*Ve men hemme bi-seyyietin*) “Ama bir kul. bir kötülüğü yapmay niyet etmişse...” Yâni, kafası bozuldu, şeytan damarlarına girdi, nefsi kabardı, bir kötü iş yapmağa niyetlendi, kalkıştı. (*Felem ya’melhâ*) “Sonra Allah’tan korktu, düşündü, günah olduğunu anladı, kendisine hâkim oldu, nefsini tuttu, irâdesine hâkim oldu, yapmadı. (*Ketebeha’llâhu indehù haseneten kâmileh*) Allah-u Teâlâ Hazretleri, bunun bu kötülükten vaz geçmesini de değerlendirir, ona tam bir iyilik yapmış gibi sevap verir.”

Gerçekten, onun kötülükten dönmesi de bir iyiliktir, o da artı bir puandır. Kötülüğü yapsaydı ortada bir çirkin şey meydana gelmiş olacaktı, bir zarar meydana gelmiş olacaktı. Ondan dönmek de, –hani, “Yanlıştan dönmek fazilettir.” denilir, bizim atasözlerimiz arasında var– kötülüğü yapmamak da bir fazilet oluyor. Allah-u Teâlâ Hazretleri ona, tam bir iyilik yapmış gibi hasene-i kâmile ihsan eder. Ne kadar güzel! Bu da çok güzel...

Demek ki, burada bir teşvik daha var bize... Daha önceki cümlelerde iyilik yapmaya teşvik vardı; burada iyiliği yapamasak bile teselli mükâfatı olduğu bildiriliyor. Gene bir sevap alı-

yoruz, yaparsak kat kat sevap alıyoruz. Burada kötülüğü yapmamaya, kötülükten dönmeye teşvik var.

Bazan bunu bana sorarlar, vaazların arkasından kâğıt gönderirler:

“—Hocam ben yemin etmiştim kötü bir şeyi yapmağa... Şimdi yeminimi bozayım mı?..”

Evet... Kötü bir şeye insan yemin etmişse, günahı işlemeye yemin etmişse, dînen yasak olan bir şeyi yapmağa yemin etmişse; onu yapmayacak.

“—Ama yemin etmişti...”

İşte onu yapmamak fazilet... Yemin kefarecini ödeyecek, ama onu yapmayacak. Yâni, söz verdim diye onu yapmak doğru bir şey değil. Bu da hatırınızda iyice kalsın. Bir kötülükten dönmek de, Allah'ın mükâfat verdiği güzel bir davranış oluyor, iyi bir ahlâk alâmeti oluyor, güzel bir ışık oluyor.

c. Kötülüğün Karşılığı

وَإِنْ هُوَ هَمٌّ بِهَا فَعَمِلَهَا، كَتَبَهَا اللَّهُ عَلَيْهِ سَيِّئَةً
وَاحِدَةً.

(*Ve in hüve hemme bihâ feamilehâ*) Bazan insan iradesine hâkim olamıyor da, kendi şahsıyla ilgili veya çevresiyle ilgili, toplumda veya özel hayatında kusurlar günahlar işleyebiliyor. “Bir günahı yapmağa kalkıştı da, sonunda da onu yaptı, tamamladıysa; (*ketebaha'llàhu aleyhi*

seyyieten vâhideten) tabii o zaman, Allah onun aleyhine onu yazacak, o bir günah olacak.” Ama bir günah olarak yazıyor.

Hani geriye dönerek düşünecek olursak; bir iyiliği yaptığı zaman bire on, bire yedi yüz veya daha fazla miktarda veriyordu. Bir kötülük

yaptığı zaman, sadece bir kötülük olarak yazılır. Yâni reel olarak, hakîkî olarak şu kötülüğü yaptı diye, o miktarda yazılır. On misli, yüz misli, yedi yüz misli ve daha fazla miktarda olmuyor.

Bu da Rabbimizin rahmetinin genişliğini gösteriyor ve günah işleyen insanlara çok büyük ceza vermediğini gösteriyor.

Buradan şunu sezinliyoruz ki, bir insan sonunda cehenneme gidiyorsa, ahirette azaba müstehak oluyorsa, hakîkaten azaba müstehak bir insandır, Kötülükleri böyle bir bir yazıldığı halde ne kadar birikmiş; iyilikleri on on, yüz yüz, yedi yüz yedi yüz daha fazla yazıldığı halde, iyilik yapmamış; kötülükleri bir bir birikmiş de iyiliklerini geçmiş. Sonunda mahkeme-i kübrâda, terazide amelleri tartıldığı zaman, kötü bir insan olarak durum ortaya çıkmış ve cehenneme atılmış. Demek ki, ne kadar hak etmiş cezayı... Günahları o kadar çok ki, bu kadar avantajlı duruma rağmen, kendisini ahirette kurtaramamış oluyor.

Tabii, bizim bu durumdan, bu hadis-i şeriften çok istifade etmeğe çalışmamız gerekiyor muhterem kardeşlerim! Bir kere kalbimiz iyilik dolu olmalı... İçimizde niyet olarak, iyi şeyler yapmağa niyet etmeliyiz ve bunu metod haline getirmeliyiz.

d. Bugün Allah İçin Ne Yapacaksınız?

Onun için biz, senelerce önceden beri kardeşlerimize rica ediyorduk, diyorduk ki:

“—Evinizden çıkarken gözünüze ilişecek bir yere, meselâ sokak kapısının arka tarafına, ayakkabılarınızı giydiğiniz yere, çok büyük harflerle yazın:

‘—Dışarıya çıkıyorsun ama, bugün Allah için ne yapacaksınız?’ Yâni, henüz daha dışarıya çıkmadın, adımını atmak istiyorsun, evden dışarı gideceksin, ama ne yapacaksınız?” diye bir soru yazın oraya...

Tabii bu soru insanın gözüne takılınca, insan gayr-i ihtiyârî düşünecek. Diyecek ki meselâ:

“—Tamam, bugün cuma; ben bugün cuma namazına gideceğim!.. Cuma namazına erken gideceğim ki, kocaman yedi tane kurban kesmiş gibi sevap alayım!.. Vaazı dinleyeceğim, inşâallah vaazda söylenenleri de tutmağa gayret edeceğim, oradan da sevap alacağım.”

“—Elimde tesbih; tesbih çekeceğim, tesbihlerden de sevap alacağım... Biraz daha erken çıkıp, hocamın kabrini ziyaret edeceğim; annemin, babamın, dedemin kabrini ziyaret edeceğim, onlara dua edeceğim...”

“—Cuma günü böyle kabir ziyaret etmek, cuma namazı kılmak sevap... Ayrıca hasta ziyaret etmek sevap; cumadan sonra da inşâallah gideceğim, bir hasta ziyaret edeceğim... Ayrıca sadaka vermek sevap; fakir kimseleri arayıp

bulacağım, gerçek yoksulları evinde tesbit edeceğim, onlara sadaka vereceğim.”

“—İşte bir arkadaşıma gideceğim, şu iyiliği yapacağım... Falanca dula gideceğim, filânca yetime gideceğim, şu hayrı yapacağım... Akşam şöyle yapacağım...”

Tamam, insan böyle şeyleri kafasından geçirince, niyet edince yapamazsa bile sevap alacak.

O halde, sabahleyin insanın kapıdan çıkmadan önce, o gün ne yapacağını şöyle hızlı olarak hafızasından bir geçirmesi, niyetini tazelemesi ne kadar güzel bir şey... Tabii biz bunu yazdığımız kitaplarda, biraz daha metodlu olsun diye, muhterem kardeşlerim diyoruz ki:

“—Bir iş adamı veya bir öğrenci, veya bir hanım, veya bir işçi, akşamdan yarın ne yapacağını düşünmeli, hatta yazmalı!”

İnsanın şöyle göğüs cebinde bir küçük defter olmalı, o deftere o gün neler yapacağını yazmalı! Çünkü yapılacak işler çok olunca, yazılmadığı zaman unutuluyor. Ben şahsen hatırlıyorum, akşam eve geliyorum, soruyorlar:

“—Şunu yaptın mı, bunu yaptın mı?..”

“—Ah, unuttum!..” denilebiliyor.

Onun için yazmak lâzım! Tabii yazmak da akşamdan olursa, sâlim kafayla düşününe düşününe yazıldığı için, birçok şey iyice hatırlanır ve öylece yazılmış olur.

Şuranızda [sol göğüs cebinizde] bir defter olacak, bu deftere ertesi gün yapacağınız iyi şeyleri, mümkünse bir önceki akşamdan yazacaksınız.

Tabii, biz bir de diyoruz ki: Akşam eve geldiğiniz zaman, yine gözünüzün önünde bir levha olsun kocaman harflerle. Bir arkadaş:

“—Pabuç gibi harflerle...” diyor.

Gazeteler son günlerdeki mühim olayları anlatırken, büyük başlıklar atıyorlar. Onun için pabuç gibi harfler demiş. Siz de pabuç gibi harflerle yazarsınız:

“—Bu gün Allah için ne yaptın?”

Bu da güzel bir soru. Yâni kapıdan içeri giren kimsenin yakasına, o levha yapıyor:

“—Söyle bakalım bu gününü nasıl geçirdin? Hayır mı işledin, yoksa gafil mi geçirdin, yoksa günah mı işledin?..” diye bir muhasebe.

Tabii biliyorsunuz, insanın ömrünün bir muhasebesi var. Biliyoruz ki mahkeme-i kübrâ var... Biliyoruz ki mîzan var, yâni terazi var. Amellerin, günahların, sevapların tartılması var. Bunlar haktır, (*El-mîzânu hakkun*) diyoruz. (*El-cennetü hakkun, ve'n-nâru hakkun, ve's-sırâtu hakkun*) “Cennet haktır, cehennem haktır, sırat haktır.” Hadis-i şeriflerde, ayet-i kerimelerde belirtilmiş bunlar. “Amellerin yazılması haktır ve tartılması, ölçülmesi, hesaplanması haktır.” diyoruz.

Tabii bu büyük muhasebe, yâni ömrün muhasebesi; ömrü kazançlı mı bitirdik, yoksa zararla mı bitirdik?.. Bu büyük muhasebe ne zaman belli olur? Küçük muhasebelerin bir araya gelmesiyle belli olur, belli olabilir. Yâni sen gününü nasıl geçirdiğini, akşamdan eğer güzelce tesbit edersen, o gününün kârını, zararını düşünürsen; günah işlemişsen, zarar etmişsen, pişmanlık duyarsın; “Aman bugün ziyan etmişim, ama yarın bunu kâra döndüreyim!” diye bir karar vermen, azmetmen ve ona göre çalışman mümkün olur.

Ama bu muhasebeyi yapmadığı zaman insan, tabii yine bizim atasözlerimizin arasında vardır:

Hesabını bilmeyen kasap,

Ne bıçak bırakır, ne masat...

derler. Yâni hepsini satar, dükkânında bir şey kalmaz mânâsına geliyor. Hesapsız giderse insan, her günü zarar olur. Zararlar eklenir, sonunda iflas olur. Ahirette de bir iflâsın olduğunu Peygamber SAS Efendimiz bildiriyor.

O halde müslüman, ömründe bir hesap şuuru içinde, muhasebe şuuru içinde, mahkeme-i kübrâyı unutmadan, ahirette hesaba çekileceğini asla hatırlıktan çıkarmadan yaşayacak.

Bu okuduğum hadis-i şerif, konusu itibariyle önemli bir hadis-i şeriftir. Hadis-i şeriflerin hepsi önemlidir. Küçük veya büyük konuları anlatabilir. Hepsi bize dinimizin bir köşesini, bir noktasını aydınlatıp öğrettiği için, hepsi kıymetlidir. Ama bu hadis-i şerif önemli bir hakikati bize bildiriyor:

İnsan iyiliğe niyet ettiği zaman, yapmasa bile sevap alıyor; yaptığı zaman, çok sevap alıyor. Kötülüğe niyet edip döndüğü zaman, yine sevap alıyor. O halde kötülüklerden dönmeye kendimizi alıştırmalıyız. İrademizi kuvvetlendirmeliyiz, kendi kendimizi kritik edebilmeliyiz, tenkit edebilmeliyiz. Haksız bir şey yaptığımız zaman;

“—Ben haksızlık yaptım, benim bu yaptığım doğru değil, bu düşündüğüm doğru değil, bu niyetim doğru değil, ben bundan vazgeçeyim!” diyebilmeliyiz ve o gücü gösterebilmeliyiz.

“—Ey nefsim, sen bunu çok istiyorsun ama senin bu istediğin şey günah olduğu için, ben sana bunu yaptırmıyorum!” diyerek nefs-i emmâresine müslümanın hâkim olması lâzım! Nefsini yenebilmesi lâzım!..

e. Nefisle Cihad En Büyük Cihad

Onun için, biliyorsunuz, cihad dediğimiz zaman hepimizin hatırına tabii savaş geliyor. Eline silah alıp düşmanla cephede karşılaşmak, vuruşmak, harp etmek hatıra geliyor. Halbuki, Peygamber SAS Efendimiz’in hadis-i şeriflerinde, insanın nefsiyle mücadele etmesi de bir cihad olarak anlatılıyor ve buna “en büyük cihad” veyahut “daha büyük cihad” deniyor. Yâni düşmanla olan harpten daha önemli, daha büyük olduğu için, veyahut da hayatın temeli insanın bu nefesine hakim olması ve yenmesine dayandığı için, en büyük mânâsına da gelebilir.

Biliyorsunuz Arapça'daki ism-i tafdil sîgaları hem komperatif olur, hem süperlatif olur. Yâni "cihad-ı ekber" dediğimiz zaman, nisbeten "öteki cihada göre daha büyük olan cihad" mânâsına gelir. Bu mukayese, yâni komperatif mânâsıdır. Veyahut da "en büyük cihad" mânâsına gelir. Bu da süperlatif, yâni en üstünlük sıfatı, sıfatların mukayesesinde en üstün derece demektir. Yâni cihad-ı ekber, en büyük cihad mânâsına da gelebilir.

Nefis'le yapılan cihadın düşmanla yapılan cihaddan daha büyük olduğunu düşünmemiz bile çok güzel! O bile bize yeter. Düşmanla yapılan cihad, savaş, çok zor bir şey... Hem para istiyor, hem cesaret istiyor, hem kuvvet istiyor, hem birçok meziyetleri istiyor...

Birçok meşakkatler getiriyor insana... Yaralanmak var, acı çekmek var, uzuvlarını kaybetmek olabilir... Ve sonunda şehid olmak da olabilir. Çok ciddî bir şey...

İnsanın nefsiyle uğraşması, bu kadar ciddî, bu kadar sevaplı, sonucu kesin olarak cennet olan bir faaliyetten bile daha büyük olursa, ekber olursa; bu bile nefisle uğraşmanın ne kadar önemli olduğunu bize göstermeğe yetiyor, muhterem kardeşlerim!

Onun için, uzun zamandır unutulmuş olan... Eskiler tabii bu cihad-ı ekberi biliyorlardı. Nefisle cihad etmeyi önemli bir dava olarak, önemli bir mesele olarak zihinlerinde canlı tutuyorlardı. Bu zamanın insanı bunu unutmuştur. Bu zamanın insanı nefsi de bilmiyor, dini de bilmiyor...

Namazı da bilmiyor, Kur'an'ı da bilmiyor, caminin yolunu da bilmiyor, orucu da bilmiyor... Kur'an-ı Kerim'in ihtivâ ettiği muazzam güzellikteki emirleri, hakikatleri de bilmiyor. Bilmediği için de düşman oluyor.

Kendi keyfinin önüne din geliyor diye düşünüyor. "Ben eğlenecektim, din yasaklıyor... Ben içki içecektim, din yasaklıyor... Ben keyfimi sürecektim, din yasaklıyor." diye bazıları sırf nefsinin tarafından olduğu için dine düşman oluyor. Dini nefsinin arzularının önünde bir engel olarak gördüğü için düşman oluyor. O arzularının engellenmesi umûmî değil İslâm'da... Onu da bilmiyor.

İslâm arzuların hepsini engellemiyor. İslâm arzuları nizama sokuyor. İslâm, nefsin meşrû arzularını yerine getirmeyi de sevap olarak bildiriyor. Tabii, kimse bunları karşısına geçip söylemediği için, veyahut söylese de onların duyma imkânı olmadığı için, İslâm'ı böyle karanlık görüyor, höcü gibi görüyor. Müslümanlığı tahammül edilmez bir hayat tarzı gibi görüyor.

Ama öyle değil... İslâm'da nefsinin arzularını meşrû sınırlar içinde ona vermek var. Hattâ Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

!نَفْسُكَ مَطِيَّتُكَ، فَارْفَقْ بِهَا

(Nefsüke matıyyetüke, fe'rfak bihâ) "Nefsin senin bineğindir, ona yumuşak davran! Sert davranma, bakımını güzel yap!.. Çünkü ömrünün sonuna kadar sen nefsinle beraber, bu vücudunu sürükleyeceksin, yaşayacaksın. Onunla ömrünün sonuna ulaşacaksın." mânâsına geliyor tabii bu.

Onun için, muhterem kardeşlerim, bir müslümanın nefesine karşı davranışı iki türdür. Bir taraftan nefsin meşrû arzularını, hattâ zevklerini, isteklerini vermek;

“—Al bakalım, senin şu anda hakkındır.” diye nefsin bazı isteklerini vermek.

Meselâ, iftar vaktinin zevki ne kadar güzeldir. Yemekler hazırlanır, meşrubat hazırlanır, meyvalar önümüzdedir. Ramazan’da bir iftar keyfi ve zevki vardır. Sofranın bir neşesi vardır. Hepimiz özlüyoruz. Demek ki, yeri gelince;

“—Oruç tut, yeme!” diyor. Yeri geldiği zaman da;

“—Buyur, en güzel yemeklerle iftar et!” diyor İslâm.

Evlenmek de bunun gibi. Evlenmek var, ama gayr-i meşrû işler yok... Flört bile yok, hattâ bakmak bile yok... Bazıları bunları bilmiyorlar tabii. “Bir bakış gözüne takıldı, neyse ne ama, ikinci bakış günahdır, şeytandandır.” buyuruyor Peygamber Efendimiz SAS. Bakmak bile yok...

“—Peki, ne var?..”

Evlenmek var, mutlu bir yuva kurmak var! İnsanın iyi bir eşle, çoluk çocuğunun yetişeceği sıcak bir yuva kurması var!.. Gayet güzel... Kazanç var... Helâl kazançlarıyla meşrû dinlenme ve diğer arzularını yerine getirme var... Nefsi karşı bir işimiz bu.

Ama ikinci bir işimiz daha var; o da nefsin arzuları taşıyorsa, azıyorsa, çoksa, haksızsa, had-dini aşmış durumdaysa; o zaman ona karşı durmak ve onu engellemek, onu hizaya getirmek, normal çizgiye getirmek...

Bu hayatta her zaman yaptığımız bir şey muhterem kardeş-lerim! Çocuklarımızı da böyle terbiye ediyoruz. Nefsimizi de çocuk gibi düşünebiliriz. İmam Busîrî Hazretleri'nin⁴ dediği gibi, çocuk gibidir hakîkaten:

وَالنَّفْسُ كَالطِّفْلِ، إِنَّ تَهْمِلَهُ شَبَّ عَلَى
حُبِّ الرَّضَاعِ، وَإِنْ تَفْطِمُهُ يَنْفَطِمِ

Ve'n-nefsü ke't-tıfli, in tühmilhu şebbe alâ

Hubbi'r-radâi, ve in teftımhü yenfatımı.

“Nefis süt emen çocuk gibidir. Eğer çocuğu süttten kesmez de öyle bırakırsan, delikanlı da olsa süt emmek ister. Ama vakti gelince süttten kesersen, o da artık bu alışkanlığı bırakır.”

Duygusal yönden de çocuk gibidir. İnat eder, ayağını teper, tepinir durur, ille bir şeyi ister. Tabii ona da her istediği verilmez.

“—Benim canım taşı alıp şuraya atmak istiyor, şu camı kırmak istiyor.”

“—Olmaz, komşunun camı kırılmaz. Yanlış işi yapma!” deriz tabii çocuğa.

Ama kendisini alırız, öperiz, koklarız, parka da, salıncakta sallanmağa da götürürüz.

⁴ Muhammed ibn-i Saîd el-Busîrî; Hicrî, 608-692 (Mîlâdî, 1212-1296) yılları arasında Mısır'da yaşamıştır. Vezirlik yapmıştır. Şairdir, muhtelif kasîdeleri vardır. Peygamber SAS Efendimiz'i metheden *Kasîde-i Bür'e'si* meşhurdur. Tamamı 161 beyittir. Aşağıdaki beyit, *Kasîde-i Bür'e'nin* 18. beytidir.

Nefis de böyledir. Meşru arzularını yerine getirmek var. Ama azgın ve taşkın olduğu zaman, kabardığı zaman, gayr-i meşru arzularının karşısında da insanın durması lâzım! Çünkü bir kötülüğe niyet ettiği zaman, ondan vazgeçmek bile büyük sevap oluyor.

O bakımdan, bu hadis-i şerif hatırlanırken devamlı kalsın, sevgili Akra dinleyicilerim! Bu hadis-i şerifi hiç unutmayın, hatırlanırken hiç çıkartmayın! Dâimâ iyi şeyleri yapmağa niyet edin!.. Sabahtan niyet edin, bir gün önceden, geceden niyet edin ve ertesi gün onları, yazdığınız şu göğüs defterinizde, göğüs cebinizdeki akıl defterinizde bulunan madde madde iyilikleri yapmağa çalışın!

Yaparsanız, bire on, bire yetmiş, bire yedi yüz ve yedi yüzden fazla sevap alacaksınız. Yapmazsanız bile, niyet ettiğiniz için yine sevap alacaksınız. Eğer nefsiniz kabardı, etrafınızdaki olaylar sizi tahrik etti de bir takım kötülükleri yapmaya az kaldıysa; kendinizi tutmayı da öğrenin! Tuttuğunuz zaman da sevap alacaksınız.

Bilin ki, insanın nefsiyle mücadele etmesi cihad-ı ekberdir. Yâni, düşmanla savaştan da daha büyüktür, veyahut en büyük savaştır. Çünkü toplumlar, insanların nefislerini yendiği zaman bir şeyler yapmalarıyla ileri gidiyor. Bugünkü gazeteleri şöyle, bu gözle bir inceleyin, göreceksiniz ki, insanların yaptığı kötülüklerin çoğunun arkasında nefis vardır.

Evet, şeytan da vardır ama, şeytan nefsi kandırarak insanlara kötülükleri yaptırıyor. Esas itibariyle nefsin sağlam olması halinde;

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ
يَتَوَكَّلُونَ

(النحل: ٩٩)

(*Innehû leyse lehû sultânün ale'llezîne âmenû ve alâ rabbihim yetevakkeln.*) [Gerçek şu ki, iman edip de Rablerine tevekkül edenler üzerinde onun (şeytanın) bir hakimiyeti yoktur.] (*Nahl, 16/99*) buyrulduğu gibi ayet-i kerimede, şeytanın insana doğrudan doğruya yaptırım gücü yok... Sadece telkin gücü var. Yapan nefistir. Binaen aleyh, nefsin de karşısına çıkmaya dikkat edelim!..

Tabii, nefsin karşısına çıkmak ayrı bir iş, uzun bir iş... Nefsin karşısına çıkmak, nefis terbiyesi dediğimiz bir eğitim istiyor. Yâni Yunus Emre gibi, Mevlânâ gibi –Allah onlara rahmet eylesin, o evliyâullah büyüklerimizin şefaatine bizleri erdirdin– eğitim görmeyi gerektiriyor. Öyle bir mübarek zâtın dizinin dibinde insanın yetişip, nefsini yenmeyi öğrenmesi lâzım! Onun metodlarını öğrenmesi lâzım ve nefsi yenmesi lâzım! Çünkü nefsi yendiği zaman da, insan büyük sevaplar alıyor.

Evet, bu güzel mübarek cuma gününde, bu güzel hadis-i şerifin izahının bittiği şu sıralarda, sizlere sevgili Akra dinleyicilerim, nice niye iyi şeyleri yapmaya muvaffak olmanızı diliyorum. Allah'tan hayırlı işleri yapmanızı ve çok sevaplar kazanmanızı, büyük mükâfatlara ermenizi

diliyorum. Günahlardan kendinizi tutabilecek güçte olmanızı diliyorum.

Allah-u Teâlâ Hazretleri sizlere ve bizlere tevfi-kini refik eylesin... Hayırları işlemeğe muvaffak eylesin... Şerlerden korunmanızı nasib eylesin...

Ömrümüzü hem kendimize, hem ailemize, hem milletimize, hem de Ümmet-i Muhammed'e en faydalı, en hayırlı tarzda, bir saniyesini dahi zi-yan etmeden, zâyî etmeden, boşa geçirmeden, verimli, hayırlı, olumlu, dolgun, olgun bir şekilde geçirmemizi nasib eylesin...

Tabii bir gün, bize "Gel!" emri gelecek, ahirete biz de göçeceğiz. Allah'ın sevdiği bir kul olarak göçmemizi Rabbimiz nasib eylesin...

Huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak va-ralım... Yüzümüz ak, alnımız açık olarak, kalbi-miz müsterih olarak varalım...

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi cennetiyle, cemâ-liyle taltif eylesin... Sevdiklerimizle, dostları-mızla, evlâtlarımızla, yakınlarımızla beraber...

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..*

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

29. 04. 1994 - AKRA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

